

ŞİİRİ VE SANATI ÜZERİNE RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI'NIN KENDİ GÖRÜŞLERİ

Behçet Necatigil

İki belge:

Halen İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi Fransızca öğretmenlerinden sayın Sadullah Gür, bana iki belge ve şu bilgiyi verdi (temmuz 1973):

«İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Fransızca okutmanlığı yapmış olan ağabeyim Mehmet Fuat Gür (ölm. 1963), 1933-1934 ders yılında Antakya Lisesinde son sınıf öğrencisiydi; Adana'da çıkan Ferdâ gazetesi yazarlarından Ali İlmî Fânî de lisenin edebiyat öğretmeni. Ali İlmî Fânî bey bir yazılı yoklamada sınıfa Rıza Tevfik beyin şairliğini soruyor. Rıza Tevfik bey o sırada Antakya'ya gelmiştir. Ali İlmî Fânî bey, yazılı yoklama kâğıtlarını dostu Rıza Tevfik beye verir, ona okutur. Kâğıtlar içinde en çok ağabeyiminkini beğenen şair, bu kâğıdın arkasına kendi görüşlerini, öteki kâğıtlardakinden çok daha geniş, belirtir. Ağabeyim, her iki kâğıdı kıymetli bir hâtıra olarak ölümüne kadar saklamıştı.»

Aşağıda bugünkü harflerimize aynen aktardığım her iki belgenin asılları şimdi Türkiyat Enstitüsü arşivindedir.

1 — *İmtihan kâğıdı:*

Soru: Rıza Tevfik nasıl bir şairdir? Diyorlar ki o hece vezniyle yazdığı şiirlerde Gevherî'yi, Karacaoğlan'ı taklit etmiştir. Bu iddia ne dereceye kadar doğrudur?

Cevap: Filozofun hayat ve eserlerini okuduktan sonra onun hakkında şu fikirleri yürütmek mümkündür: Filozof muhakkak dimağ kabiliyeti çok yüksek bir adamdır. Onda her fakülte haddinden fazla bir kabiliyete, bir inkişafa mazhar olmuştur. Hâfızası altı yedi lisanı mükemmel hıfzeder. Zekâsı şim-

diye kadar gelen muhtelif filozofların eserlerini tetkik edecek kadar nüfuzludur. Hassasiyeti Türk tarih-i edebiyatında pek az şaire nasip olmuş bir derecededir. Vücut kabiliyetini söylemeyeceğim; işittim ki yüz yirmi kilo sikletleri havada dolaştıracak bir enerjiye sahiptir. İşte bence filozofu hiç bir meslekte durdurmayan, o daldan dala, filozofken şairliğe, doktorken bektaşiliğe, hamamda güreş yaparken nâzırlığa atan kudret ,onun bu fakültelerinin fevkalâde inkişafından doğmuş bir muvazenesizliğin neticesidir.

Filozof şimdiye kadar geçip çıktığı mesleklerden acaba hangisinde daha ziyade muvaffak olmuştur? Şüphesiz bu şairliğindedir. Şair Rıza hassasiyetinin ve dimağ kabiliyetinin yüksekliği sayesinde bilhassa Tekke ve Halk şairlerini okumuş, onlardan zevk almış ve o vadide en güzel koşmalarını, nefeslerini yazmıştır.

Diyorlar ki: Bizzat kendisinin dediği üzere, en çok sevdiği şey güreşler yapmak, Halk şairlerini okumakmış. Filozof hakikaten Halk şairlerini iyice anlamış ve yazdığı şiirlerde hemen hemen bütün Halk şairlerini geçmiş gibidir.

Onun bir koşması, bir nefesi bize o asırlardaki Türk halkının edebî zevkini, tekkecililiğin, tasavvufun Halik'le mahlûku bir gören ruhunu tamamiyle gösterir:

Gel derviş beri gel yabana gitme
Her ne arıyorsan inan sendedir
Nefsine beyhude eziyet etme
Kâbeyse maksudun Rahman sendedir

O da zamandan şikâyetçi; artık peymanelerde eski neş'enin kalmadığını, meyhanelerin eski âlemlerin maziye karıştığını, sahbaların yıkıldığını söylüyor:

Dün gece ye's ile kendimden geçtim
Teselli aradım meyhanelerde
Baht-ı dün elinden bir dolu içtim
O neş'e kalmamış peymanelerde
Çöl müdür bu Yârab ses yok seda yok
Gülşenler bozulmuş bûy-i vefa yok
Evleri dolaştım bir âşına yok
Ay balkır o ıssız gamhanelerde

O da bir zamanlar selefleri gibi her şeyi rindliğe dökmüştü, dünyaya metelik vermiyordu:

Hey Rıza ârifiz dervîş-nihadız
 Alâik kaydından çözüldük şâdız
 Mest-i lâ-ya'kılız gamdan âzâdız
 Postu meyhaneye serenlerdeniz
 Sofulara o da kızgındı, ara sıra onları haşlıyordu:

Mîrâc'ı anlatma eşek değilim
 Bildiğin kadar da melek değilim
 Günahkâr insanım ördek değilim
 Bu ağır gövdeyle uçamam hocam

Filozofun şimdiye kadar edebiyat kitaplarında söylenilmek istenmeyen bir tarafı vardır: Filozof gerek vatanda olduğu vakit, gerek menfada iken vatan için içten gelen bir sevgi göstermesidir. Filozofun vatan sevgisi aşağıki beyitlerde ne kadar canlıdır:

Yüce Balkanları duman bağlamış
 Yine mi gurbetten kara haber var
 Seher vakti burda kimler ağlamış
 Çimenzar üstünde taze çiyyer var

Ufukta iz gördüm kızıl bayraktan
 Dumanlar ağıyor nemli topraktan
 Tekbîr sedaları gelir uzaktan
 Hudut boylarında sanki mahşer var

Benim öksüz ruhum yasa bürünür
 Hamza Bey koyunda gezer görünür
 Safvetinde ancak vatan görünür
 Gözümde titreyen bir damla yaşın

Bizi barıştıran bu an'ânâtın
 Sarsıcı duygusu vatan aşkıdır
 Hep şu hâtıralar şî'r-i hayatın
 Ruhumda gün gibi batan aşkıdır

Filozof Rıza Tevfik'i Gevherî'yi, Karacaoğlan'ı taklit etmekte itham etmek istemişlerdir. Bu sırf garazkârane söylenmiş bir sözdür. Vakıa Filozof,

Gevheri'yi, Karacaoğlan'ı candan severek okumuştur, fakat o içten gelerek yazdığı şiirlerde bir taklit havası aramak lüzumsuz bir zahmettir.

Bence Filozof kadar, yazdığı şiirleri külfetsiz ve tamamen duyarak yazmış şair azdır. O sade bir lisanla, her türlü edebî şekillerden âri yazdığı nefeslerde kendi ruhunu maharetle gösterir. Hattâ onun öyle şiirleri vardır ki, içersinde çok kullanılan teşbih'ten bile bir taneye tesadüf edilmez.

2 — *Rıza Tevfik'in Görüşleri:*

Numara 5.

Efendim,

Arkadaşlarınıza arzettiğim mülâhazat-ı umumiye (ki harikulâde olan istidadınızı ve zevk-i şi'rinizi pek ziyade takdir ve tahsin ettiğimden dolayı bu acele müsveddatınıza büyük bir kıymet verdiğimi söylemek şevkiyle yazılmıştır), sizin hakkınızda da harfi harfine doğrudur. Lütfen arkadaşlarınızın kâğıtlarını da okuyunuz. Size pek çok teşekkür ederim ki iki mühim nokta üzerine pek doğru ve pek mühim fikirler beyan etmişsiniz. O kadar ki sizlere ithaf etmek şevkiyle yazmağa başladığım kitaba sizin işaretiniz üzerine bir bâb ve bir mebhâs daha ilâve edeceğim ve buna vesile ihdas etmiş olduğunuz için size pek medyun ve müteşekkirim. Pek mühim görüşlerinizden birisi benim vatanıma karşı ne kadar büyük bir sevgi beslediğimi ve bunu şiirlerimde nasıl bir hiss-i ihlâs ile ifade etmiş bulunduğumu pek güzel bir surette ibraz edişinizdir. Hele bu iddiayı teyit için şiirlerimden intihap etmiş olduğunuz misaller o kadar muvafık ve o kadar belâgatle bu vatan sevgisini nâtıktır ki onlardan daha iyilerini bulmak mümkün değildir: Filhakika bütün sevgilerimin mehd-i neş'eti ve mahall-i inkişafı benim doğup büyüdüğüm gezip dolaştığım her cilve-i hüsnüne âşina olmakla şairliğe kadar yükselebildiğim o dilber yerlerdir. Bütün o yerlerin müdafaası uğrunda ömrünü telef eden yiğit ecdadım ve anam babam kardeşlerim onun sinesinde yatıyorlar. Ben o yerlere çocukluğumdan beri âşık olmasaydım şair olmazdım. Şairliğim bile hamiyet-i vataniye cilvesidir. Bu hakikati samimiyyen itiraf ve teslim etmeyen bir kimse yoktur eminim. Lâkin bunu sizin kadar merdane söyleyen olmadı. Onun için siz büyük bir dost ve mert bir müdafisiniz. Buna teşekkür ederim. Lâkin pek iyi anladığınız ve pek zarifane bir eda ile anlattığınız gibi bu hakikat (şimdiye kadar edebiyat kitaplarında söylenilmek istenilmeyen) bir hasletimdir. Bunu yalnız sizin gibi kendi vicdanının sesini dinleyen, saf kalbli bir tek adam hakkıyla anlar ve itiraf ederse beni hoşnut etmek için kâfidir. Ben bu gibi keyfiyetlerde riyakâr ve korkak bir ekseriyetin hükmüne ve tavrına zerre kadar ehemmiyet vermem. Bundan maada benim şiirlerimde

pek mühim bir cihete dikkat etmişsiniz ki onu şimdiye kadar kimse görmemişti ve bana ihtar ve işaret eden olmamıştı. O da şiirlerimin pek çoğunda teşbih'ten eser olmamasıdır. Siz mülâhazatınızı bu mühim keyfiyeti nazar-ı dikkate arz etmekle bitirmişsiniz ve «hattâ onun öyle şiirleri var ki içersinde edebî şekillerde en çok kullanılan teşbihlerden bile bir taneye tesadüf edilmez» demişsiniz. Nüfuz-u nazarınızı cidden tebrik ederim. Teessüf ederim ki makaleniz bu sözlerle hitam bulmuş ve belki bu garibenin sebebi ne olabileceğine dair kendi düşüncenizi beyan etmeğe vakit bulamamışsınız. Bu hususta ne düşündüğünüzü ve bu keyfiyeti neye atfedebildiğinizi pek bilmek isterdim. Maamafih ben size bu mühimmeyi kısaca arzedeyim; çünkü bu işaretiniz, kitabımda «Sanayi-i edebiyye» ve «Üslûb-i mecazî» evsafına dair dahi bir bahis açmak lüzumunu ihtar etti. Binaenaleyh tafsilâtını orada göreceksiniz. Teşbihler, istiareler, mübalâgalar, kinayeler, ihamlar ve bütün mecaz (figure)'lar, bir fikri kabiliyyet-i tabiiyesinden ziyade bir kudret-i beyan ile ve muciz bir surette eda etmek ve tesirini arttırmak için kullanılan «fikir tavrırları» ve «ifade şekilleri»dir. Fikir (l'idee) dahi mutlaka cismanî bir şeyi veyahut ruhanî bir haleti göstermek için bir işarettir ki onu bir lafz-ı mahsus ile tebliğ ederiz. Bir fikir ile ifade ettiğimiz bir şeyin, bir haletin, bir keyfiyetin bir cihetini, bir tavrını âdeta tabîî bir lisan ve üslûb ile kuvvetli ve şiddetli göstermek istersek çok uzun sürer ve tarife kaçmış oluruz, sözümüz o kadar kuvvetli olmaz. Onu dolgun bir kelime ile ifade edebilir de birçok evsafını birden ifade edebilirsek o zaman şiddetle nazar-ı dikkate çarpar. Bunun için de o evsafı câmi olan başka bir şeye onu benzetip, beyan etmek istediğimiz o evsafı tek bir kelime ile beyan etmekten kolay ve müessir bir çare-i ifade bulamamışızdır. Meselâ I. Sultan Bayezid çok energique, çok tetik ve çevik bir adamdı. Kendisini Bursa'da meşgul gören Karaman beyi bir fesat çıkarmağa teşebbüs eder etmez Bayezid'i hemen Konya'da görür ve şaşırırdı, ilâh ilâh diyerek onun evsafını uzun uzadıya (ve her sırası geldikçe) tarife kalkacaklarına, Türkler pek tabîî olarak sürat ve şiddet-i tesir hususunda her kuvvetin fevkinde bildikleri «yıldırım» hadisesini hatırlamışlar ve o adamı —aynı evsafa malik olduğundan dolayı— yıldırıma benzetmişler ve belki evvelâ «herif, *yıldırım gibi* bir anda her yere yetişiyor» demişlerdir ki bu halde yani «yıldırım gibi» tabirini kullanmış olmakla bir teşbih yapmış oluyorlar. Sonra biraz daha mübalâğa etmişler (çünkü insanın muhayyilesi fitraten mübalâğaya meyyaldır!) ve «yıldırım gibi değil aynen yıldırım!» diyerek aradaki «gibi» edat-ı teşbihi de kaldırıp atarak «Yıldırım Bayezid» deyivermişler ki bu şekilde ona «istiare» diyoruz. Gitgide de böyle istiareler bir sıfat-ı kâşife ve mümtaze haysiyetini ihraz eder ve en sonunda bir lakab olur kalır. «Sansar Mahmut Ağa» ve «Öküz Paşa» gibi. Hattâ döne dolaşa isim bile olur. Çok âile isimleri böyledir ve menşe'leri bir istiaredir. İlaâhirihî!

Şimdi bu «mecaz»ların yerinde ve lâıykıyla kullanılmasını —söze kuvvet ve marifet-i tebliğ müessir bir eda temin etmek maksadıyla— öğreten bir hususî ve pek eskiden beri malûm ve muteber bir «ilim» vardır ki ona «ilm-i belâgat = La Rhétorique» derler ki mecazların envâmı tettebbu eder ve bu suretle bir fikri daha muciz fakat çok daha müessir bir surette eda edebilmek kanaatine müstenit bir ilimdir. Eski Yunan bu ilmi sarf ve nahiv ve felsefe ve edebiyattan evvel yani onları zapt u rapta alıp da «usûlî = systematic» bir ilim şeklinde tesis etmezden çok evvel tedvin ve talim ederdi. Nihayet Aristo belâgati bir ilim şekline koydu ve pek mühim bir kitap da yazdı ki bütün âlem-i medeniyetin ve Arab hükemasının bu hususta menba-i malûmatı odur ve biz Türkler de onu Arablardan aynen almışızdır. Maa-mâfih her millette teşbihin, kinayenin ve envâ-ı mecazâtın en iyisini avam yapar. Onun için bu ilmi ancak Avrupa üniversiteleri resmen okutuyorlar. Eski ehemmiyetini bugün çok kaybetmiştir.

Bana gelince benim fikrim bu hususta büsbütün başkadır. İlm-i belâgati hiç bir vakit istihfaf etmemekle beraber, şu hakikate çoktan kani olmuşumdur ki, alelumum sanayi-i nefîse başlı başına bir lisan-ı ifadedir ve her şûbe-i sanatın kudret-i belâgati kendi vesait-i ifadesine tâbi bir şekilde ve o nisbattedir. Sonra asıl maksat haricî şeyleri resm ve taklit veya tasvir ve tarif değil, o şeylerin ruhuma tesirini her hangi bir vasıta-i ifade ile ve kemal-i samimiyetle eda edebilmektir. Tabiidir ki bir musikişinas bunu ahenkle, bir ressam şekil ve renkle, bir şair ahenktar ve mürettep sözlerle yapabilir. Üçüncüsü şudur ki ben her zaman bana hariçteki şeylerin tesirini eda etmek mecburiyetini hissetmem. Bazan büsbütün kendi ruhumun en derin kaygılarını ve duygularını ifşa etmek ve onlara —en münasip düşen— bir şekl-i ifade verip (hiç cismanî olmayan ve olamayan) o duyguları güya maddî bir şekilde harice çıkarmak isterim; ve itikadım şudur ki en birinci şart-ı belâgat bu gibi derin duyguları kemal-i samimiyet ve ihlas ile gönlüme söyletmektir, ilm-i belâgatin öğrettiği sanayi-i lafziyye ve etvar-ı fikriyye ile eda etmek değil.. (Tarifi kabil olmayan ve hiç bir kelimenin havsala-i beyanına giremeyen ve sözün dar ve kaşkatı kalıbına göre bir şekil alamayacak kadar seyyal olan) ruhumdaki melâl-i hasreti hangi teşbih ve istiare acaba kemal-i belâgatle eda edebilir?.. Bunu tecrübe etmedim değil!.. Çok defa tecrübe ettim. Nihayet lâıykıyla gördüm ve pek iyi anladım ki doğrudan doğruya tesirat-ı hariciyyeye atf ve isnadı mümkün olmayan bu gibi esaslı hâlât-ı ruhiyeyi olduğu gibi arz edebilmek ve kat'an teşbihlerin ve mecazâtın muavenet-i ifadesine hele tarifata hiç yanaşmamak en belîgane bir surette eda etmektir. Ben şairlikte kendimi kâtib-i vahy addederek bir şahs-ı sâlis menzilesinde tutarım. Ruhum ne söylerse onu nakletmeğe çalışırım. Buna yeni kitabımda misaller verece-

ğim. Fakat şiir ile tasvir yapacak olursam, yani Frenklerin tabirince «pittoresque» bir şey, bir tablo, bir manzara, bir «portrait» yapacak olursam —çünkü bu da bir «genre»dir, bir nevi şiirdir— o vakit teşbih de kullanırım ve âdeta ressamın boya kullandığı gibi dikkatle ve yerinde kullanmağa çalışırım ki yaptığım tablo daha parlak olsun ve reng-i hakikisi ile «Canlı = vif» görünsün. Meselâ Koca Hasan Dayı unvanlı şiirimde birçok köy, kır, şelâle, orman manzaralarında maada bir de ihtiyarın kendi «portrait»si tasvir edilmiştir. Orada «Yaşlı gürbüz bir yörüktü, *paslanmış bir demirdi*» ve «Bir *devrilmiş kütük gibi* kımlıdamaz dururdu» ve «*Baykuş gibi şu kovukta* geçer gecem gündüzüm» ve «Biraz daha kurcaladım *canlı mezar taşını*» gibi teşbihler ve istiareler kullanmışım ki çok yerindedir. Hattâ bazı şiirlerimde bana şiddetli tesir eden şeyin güzelliğini ve evsaf-ı cemilesini büsbütün ihmale ederek münhasıran bende hasıl ettiği tesîratı şi'ren ifade ederim. «Gözlerin» unvanlı şiirim bu tarz şiirin pek muvaffakiyetli bir misalidir ve pek sevdiğim şiirlerimdenidir. Dikkat ederseniz onda da hiç sanayi-i lafziyye olmadıktan maada bana şiddetle tesir etmiş olan o gözlerin hiç bir vasfını söylememişim ve yalnız «koyu menekşeye çalan» diye renginden bir lem'a arzetmekle kalmışım. Bu kadar yeter. Bu bahis gayet mühim olduğu için bu kadarlık işaret etmeğe mecbur oldum ve hepimiz içindir. Yalnız siz bu noktaya dikkat etmiş olduğunuzdan dolayı, sizin kâğıdınıza bu tafsilâtı yazdım. Bu şeyleri Gevherî'den falan öğrenmiş olmadığımı temin için yemin etmeğe lüzum görmüyorum, fakat hiç bir kitaptan da öğrenmedim. Kendi vicdanımla yarım asırdan ziyade bir müddetten beri hasbihal etmekteyim, ancak bu tecrübe ile öğrendim, hattâ doğru zannettiğim birçok nazariyyat-ı felsefiyyeyi de yine bu gibi tecrübeler sayesinde tashihe muvaffak oldum.

Rıza Tevfik

سے ۲۱۹

خدا تعالیٰ نے انہیں اپنی رحمت سے نوازا ہے اور انہیں اپنی قدرت سے بے شک و شبہ
تخلیہ فرمایا ہے۔ ہاں وہ اپنے گناہوں سے توبہ کر لیں۔

تیسرے صفحہ پر آئیے۔ اس پر بھی وہی بات ہے۔ خدا تعالیٰ نے انہیں اپنی رحمت سے نوازا ہے اور انہیں اپنی قدرت سے بے شک و شبہ
تخلیہ فرمایا ہے۔ ہاں وہ اپنے گناہوں سے توبہ کر لیں۔

چوتھے صفحہ پر آئیے۔ اس پر بھی وہی بات ہے۔ خدا تعالیٰ نے انہیں اپنی رحمت سے نوازا ہے اور انہیں اپنی قدرت سے بے شک و شبہ
تخلیہ فرمایا ہے۔ ہاں وہ اپنے گناہوں سے توبہ کر لیں۔

پانچویں صفحہ پر آئیے۔ اس پر بھی وہی بات ہے۔ خدا تعالیٰ نے انہیں اپنی رحمت سے نوازا ہے اور انہیں اپنی قدرت سے بے شک و شبہ
تخلیہ فرمایا ہے۔ ہاں وہ اپنے گناہوں سے توبہ کر لیں۔

هر چه قدر تو ایام را بشیبه دهی بر این ایام زلفه ای چو شکر

نومرد

5

افندم ،

ارقداشکر بکنه غرضه آید بکنیم ملاحظات عمومی که خار و لهامان اولاده استعداد کزی و زووه شعر بکزی
 بیک زیاده تقدیر و تجسید آید بکنیم طولای بو عجله مسودا تکزه بو بوک بر قیمت و بر دیکمی سوله مک
 شوقیله یاز لنگر ، سزک حقل کرده ده حرفی حرفه طوغ و در . لطفاً ارقداشکر بکنه کاغذ برنی
 ده او قوم بکن . سزه بیک میوه تشکر ایدرم که ایکی مهم نقطه اوزرینه بیک طوغ و بیک مهم فکر
 جایه اتیمه سکن . او قدر که سزله اخاف اینک شوقیله یاز مغ با شادایم کتابه سزک اشارت
 اوزرینه بر باب و بر بخت دها علاوه ایدر حکیم و بوکا وسیله احداث اتیمه اولدوغکن ایچونه
 سزه بیک مدیونه و متشکرم . بیک مهم کوروشکر بکنده برسی نیم و طغم قاشی نه قدر بو بوک بر
 سوکی بسله دایمی و بوئی شعر لرمده ناصل برسی اخلاص ایله آفانه انجیمه بو تو شد و عی
 بیک کوزل بر صورتده ابراز آید بکن در . هله بو اوعالی تأیید ایچونه شعر لرمده انتخاب
 اتیمه اولدوغکن شالار او قدر موافقه و او قدر بلاغتنله بو طغم سوکیسی ناطقدر که اولدرده
 دها ای لرینی بو طغم حکمه دکلدر : فی الحقیقه بو تونه سوکیلرمک مهند نشاق و محل انکشافی نیم
 طوغوب بو بودر کم کزوب طولاشدیم هر جاوه هسنه آشنا اولقله شاعر که قدر بوکس و بیلیم
 اولدور بر لردر بو تونه اویرلرک مدافعه اوغرتیم ^{عربی تلفظ} ایده یکتیت اهدارم و آنام بابام
 قارداش لرم اولک سینه سنده یا بیورلر . بیه اویرلره عیوجو قانمده بری عا شوه و طاس بدم
 شاعر اولمازدم . شاعر لکم بیه حمیت وطنیه جاوه سی در . بو حقیق ^{مستطاب} اعتراف و شایم اتیمه
 بر کیمه بو قدر امینم . لکه بوئی سزک قدر موافقه سوله بیه اولماوی ، اولک ایچونه سز بو بوک
 بر دوست و مرد بر مدافع سکن . بوکا تشکر ایدرم . لکه بیک ای آکلاد بکنر و بیک ظریفانه بر اول
 ایله آکلاد بکنر کبی بو حقیقت (شیمی قدر او بیات کنا بلر ندره سوله نیلمک ایتمه نیلمه)
 بر خصم اقدر . بو فایا لک سزک کبی کندی و جدا نندک سنی و بیکل بیه ، صاف قلبی بر تک اوام حقیله
 آکلار و اعتراف ایدر سنی خوشنود ایتمک ایچونه کافیدر . بیه بو کبی کیفیتلر ده ریاکار
 و قدر قافه بر اکثر تیک حکمنه و طورینه ندره قدر اهمیت ویرمنم . بو ندره ماعدا نیم شعر لرمده

يك مهم برجسته وقت انچه سكر كه اونی شمعی، قدر كچه كورم بشدی و بگا اختار
 و اشارت ایدیه او طامندی. اوده شعر لرمك يك چو غنده (نشیه) دنه اثر
 او طاماسیور. سز ملاحظا تكزی بومهم كیفیتی نظر دفته عصبه ایتمكله بنیر سكر و
 [حق اونك او یله شعر لری وارگه ایچر سیند اونی شكلده ال چوره قوللا نیلاره
 تشبیهلر دنه بیله بر دانه به تصادف ایدیلیمز] وعیسه سكر. نفوز نظر یكزی
 جدا تبریک ایدرم. تا سف ایدرم كه مقاله كز بوسوز لر له ختام بوسله و بلکه بو
 عزیزه نك سبی نه اوله بیله جگنه دائر كندی و شوخیم كزی بیانه ایتمكه وقت
 بوله مامسه سكر. بو خصوصده نه دوشوند و ككزی و بو كیفیتی نه به عطف ایده -
 بیلد یك كزی يك بیلمك ایسترم. مع مافیه به سزه بومرهه بی قیصه جه عصبه ایدیه
 چونكه بواشارت كز، كتابده (صنایع اوبیه) و (اسلوب مجازی) اوصافنه دائر
 دخی بر جت آجمه لزومنی اختار ایدی. بناء علیه تفصیلاتنی اوراده كوره چك سكر
 تشبیهلر، استعاره لر، مبالغه لر، كنایه لر، ایلام لر و بوتوره (تجانس figure)
 لر، بر فكری، قابلیت طبیعیه سنده زیاده بر قدرت بیانه ایله و موجز بر
 صورتده ادا ایتمك و تأثیرنی آرتدیر موه ایچونه قوللا نیلاره (فكر طور لری) و افاده
 شكلدی) در (فكر ایده) دخی مطلقا جسمانی بر شقی و یا خود روحانی چالنی
 كوسترمك ایچونه بر اشارت در كه اونی بر لفظ مخصوص ایله تبلیغ ایده رز. بر فكر
 ایله افاده ایدیلیمز بر شیک، بر حالتك بر كیفیتك بر جزئی بر طورینی عادتا
 طبیعی برسانه و اسلوب ایله قوتلی و شدتلی كوسترمك ایسترسك چوره اوزونه
 سوره و تعریفه فایده اولورز، سوزمن او قدر قوتلی اوطاز. اونی طولونوه
 بر كلمه ایله افاده ایده بیلر ده بر چوره اوصافی بر دونه افاده ایده بیلرسك او
 زمانه شدتله نظر دفته چار بار. بونك ایچونه ده، او اوصافی جامع
 اولاره باشقه بر شیه اونی بگزه توب، بیانه ایتمك ایسته دیکمن او اوصافی تمك
 بر كلمه ایله بیانه ایتمكده قولای و مؤثر بر چاره افاده بوله مامتدور. مثلا
 برنجی سلطان بایزید، چوره *energique*، چوره نه نيك و چوبك بر آدامدی. كندی
 بوسه ده مشغول كوره قره مانه بگی بر فساد و هیقار مغنثیت ایدراتیمز بایزیدی
 همانه قونیه ده كورور و شایسته بر دی، الخ الخ. دیه رك اونك اوصافی اوزونه
 اوزادی (وهر صبردی كلوكیم) تعریفه قالمه حقلرینه، توركلر يك طبیعی اولوروه
 سرعت و شدت تأثیر خصوصده هر قوتك فوقنك بیلد كاری (بیلدیریم) حادثه سنی
 خاطر لوشلر و اودمی - عینی اوصافه مالك اولدوغنزه طولوی - بیلدیریمه
 بگزمشله و بلکه اوله: (حریف، بیلدیریم كبی، بر آنده هر بره بنیشور) و عیشلر درك
 بو حالده یعنی (بیلدیریم كبی) تعبییری قوللا قلمسه او طقله بر تشبیه یا عیسه اولورور.

صوکره صوکره بر ازدها مبالغه ایتمش (هونکه انسانک نعلیه سی فطرتاً مبالغه یه
 میالدر!) و (بیلدیریم کی دکل، عیناً بیلدیریم!) دیرک، آره ده کی (کی) ارات
 تشبیهی ده فالدیروب آته روه (بیلدیریم با بزید) ده بیورمشارکم بو شکلنده اوکا
 (استعاره) دیوروز، کیت کیده ده بویله استعاره لر بر صفت کاشف و محتازه
 حتی اهراز ایدر واک هونکنده بر لقب اولور قایلر. (صانصار محمو داغا) و
 (اوتوز یا شا) کی، حتی دونه طولاش اسم بیلده اولور. حیوه عائله اسلمری بویلدیر
 و متشاکری بر استعاره در. ای آخره!

سیمی بول مجاز) لرک بر نده ولا یضیلده قولانلمه سی - سوزه فوت و معرفت
 تبلیغه مؤثر بر او تأسیه ایتمک مقصد بیلده - اوکره تبه بر خصوصی و بیلک اسکید نبری
 معلوم و معنی بر علم) واردرکم اوکا (علم بلاغت = *de Rhetorique*) دیرلرکم
 مجاز لرک انوعی تیج ایدر و لسانک طور لرینی تدقیق ایدر و بوضوئله بر فکری دهاموجز
 فقط حیوه دهامؤثر بر صورتده او ایدر بیلک قناعننه مستند بر علمدر. اسکی بونانه
 بوعلمی، صرف و نحو و فلسفه و ادبیاتده اول یعنی اولری ضبط و ربطه آلوده (اصولی
systematique) بر علم شکلنده تاسیس ایتمز ده حیوه اول تدویم و تعلیم ایدر دی،
 نزیات ارسطو بلاغتی بر علم شکلده قویدی و بیلک مهم بر کتاب ده باز دی که بونونه عالم
 مدنیته و عرب حکما سنک بو خصوصده منبع معلوماتی اودر و بز نور کلرده او فی علمدرینه
 عیناً آلمشور. مع مافیه همدلته تشبیهک کنایه نکه، استعاره نکه و انواع
 مجاز نکه الکیسینه عوام یا بار. اونک ایچوده بوعلمی انجوه اورویا بونونه سینه نری
 رسماً او قوتیور لر. اسکی اهتیمی بو کونه حیوه غائب ایتمدر.

بکا کلمه بنم فکرم بو خصوصده بو سبوتوه باشقور. علم بلاغتی هیچ بروفت
 استخفاف ایتمکله برابر، شو حقیقته حیو قنده قانوغ اوستدرکم. علم العموم صنایع
 نفیسه باشلی باشنه بر لسانه افاده در و هر شعبه صنعتک قدرت بلاغتی کندی
 و سائط افاده سنه تابع بر شکلده و اوستبد در. صوکره اصل مقصد خارجی
 شیری رسم و تقلید و یا تصویر و تعریف دکل او شیلرک روحیه تأثیرینی هیاهانگی
 بر واسطه افاده ایله و کمال صمیمیله او ایدر بیلکلور. طبیعی درکم بر موسیقی سنک
 بوی آهنگله، بر رسم، شکل و رنگ ایله بر شاعر آهنگدار و مرتب سوزلور
 یا به بیلر. او حیو نچیی شودرکم بده هر زمانه بکا خارجه کی شیلرک تأثیرینی ادا
 ایتمک مجبور تیی حسی ایتم. بعضاً بو سبوتوه کندی روحک الک ده رسنه قانیفورینی
 و طویفورینی افتا ایتمک و اونلره - الک مناسب دوشنه - بر شکل افاده و بر و
 (هیچ جسمانی اولمایانه و اولمایانه) او طویفورینی کویا مادی بر شکلده خارجه
 حیقارعه ایسترم؛ و اعتقادم شودرکم الک برخی شرط بلاغت بوکی ده رسنه
 طویفورینی کمال صمیمیت و اخلاص ایله کولکلمه سوبلکلور، علم بلاغتیله او کتر تیکی
 صنایع لفظیه و اطوار فکریه ایله او ایتمک دکل... [تصرفی قابل اولمایانه]

و هیچ بر کمال تک موصلهٔ یانته کیره میده و سوزک دار و قاشق‌ها طاقهٔ قالبهٔ کوره بر شکل آلمیجه فدر سئال اولاده) روحده کی ملام
 مشرقی‌ها تک تشبیه واستعاره عجبیا کال بلاغته او ایله بیلر. بونی تجربه ایتمرم و کل ایچونه دفعه تجربه ایتمم. نهایت
 لایقینه کوروم و تک ای کلامم که **طوغز دده** **طوغزویه** تأثیرات خالصیه په عطف و انشای محکمه اولایا د بونی اساسی
 حالات روحیه یی اولوغی کئی عرصه ایله بیلله و قطعا تشبیه لریک و مجازاتک معاونت افاده سنه هله تقریفاً نه هیچ یانا ستمه
 الک بدینانه بر صورتده ارا ایتمکده. به شاعر کده کندهی کاتبه وحی عدایدیك بر شخص ثالث مندم سنده طوقارم. روحم نه
 سولیرس، اونی نقل ایتمکه هاکیشرم. بوکلا، کئی کتابده شالردیره حکم. فقط شعرا یله تصویر یابه جه اولوسم. یعنی نزلاد
 تشبیه **Pittorequesque** بر شی، بر تابلو، بر منظره، بر **Novitain** یا جه اولوسم - **میونکه** بوده بر **Genie** در بر نوع
 شعردر، او وقت تشبیه ده قوللایم و عاداتا شاعرک بو یا قوللاندینی کی و قنله ویرنه قوللایم هاکیشرم یا بدینیم
 تا بلو وها بارلاره اولوسده و رنگ حقیقی ایله (جاننی **Genie**) کوروشونه. مثلاً قوججهسه دای عنوانی شعرده بر یوفه
 کوی، قیر، شلام، اورمانه، منظره لر نده ماعدا برده اختیارک کندهی **Novitain** سی تصویر ایلمسه در. اولاده
 (یا شلی قورموز بر یور وکده، با صلاغنه بر ده میردی) و (بر ده ورلیسه نوتون کی قیلمه اما زطور وری) و (با بقوسه
 کیی شو قوغز قده کیر کچیم، کوندوزم) و (بر زاردها قور جا لادم هانی زار طاشنی) کی تشبیه لر واستعاره لر قوللایم
 جومسه بر نده در. منی بعضی شعردومه نکاشد تک تأثیر ایله شینک کوزلانی و اوصاف جمیله شی بو سبوتوره اجمال ایدرک
 مخملاً بنده حاصل ایدیکئی تأثیراتی شعراً افاده ایدرم. (کوزلریک) عنوانی شعرم بو طرز شعردک تک موفقیتی بر منافی درو
 یله سوزلیم شعردومندر. وقت ایدر که کز اونده ده هوی صنایع نطفیه اولاد قودعا عدلا بکلا **شدله** تأثیر ایتمسه اولاده
 او کوزلریک هیچ بر وصفی سوبله مشتم ویا لکن (نویونمشه په جلاله) دیره رنگندره بر لمعه همه ایتمک فاطمه. بو قدر تیرتیرت
 حجت غایت مهم و لدرغی ایچونه بو قدر همه اشارت ایتمکه جیور اولدم و هیکنز ایچونیزر. یا لکن سز بو نقطه په وقت ایتمه اولاد کوزلریک
 طولای، سزک کاغذیکزه بو تفصیلاتی یازدم. بر شیلدی کوهسردیره فلافه او کز شیلدی و لایقینی تأمیمه ایچونه جیه ایتمکه لوزم
 کور میورم، فقط هیچ بر کتابده ره او کز ندوم. کندهی و جیداخله یاریم عصر دیره زیاده بر هر تدبیری حکماک ایتمکده عم
 ایچمه بو تجربه ایله او کز ندوم، حتی طوغز و زطله ایتمکیم بر یوفه نظریات فلسفیه یی ده په بوکئی تجربه، بر ساینسونه زطله حکم موزون
 اولدم.